

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

UN SENYOR SOL

—¿Qué te 'n sembla, noya, d' aquest vinet?
—Que... ¡no sé qué siento aquí!...
—¿Ahónt, ahónt?

HICOS DE MARIA

La congregació de la seba.

CRÓNICA

Las estátuas de D. Jaume y de 'n Fivaller que flanquejan l' entrada de la Casa gran son las que tenen més motius d' estar divertidas, en vista de las cosas y cosassas que passan allí, y no obstant, día y nit y á totas horas, hivern y istiu y en totas las estacions de l' any allí las trobarán in-móviles, impassibles, sense fer cas de res.

Se diría que de tant presenciar extranyesas se van quedar de pedra marbre, y aixís segueixen y seguirán mentres á algú no se li ocorri tréurelas de sos ninxos pera portarlas al quarto dels mals endressos de qualsevol Museo més ó menos municipal.

Si estessin en condicions de apreciar las cosas, lo que més sorprendria avuy als històrichs personatjes, es la suma facilitat ab que 's cambian els arcaldes de Real ordre.

Tant D. Jaume, fundador del Consell barceloní, com el conceller Joan Fivaller que va ilustrarlo ab la seva enteresa de carácter, tindrían motius de sobra per entaular un animat coluqui sobre aquest particular. Y se 'n sentirían de bonas si arribessin á parlar, tal com es de presumir que ho farien, conegut el seu carácter.

Lo menos que diria D. Jaume fora:

—Me sembla, Joan, que ab aixó dels arcaldes de Real ordre, els governs de la monarquia s' están posant en ridícul.

—Monsenyor—respondria 'l del vectigal—parleu com un llibre. En els meus temps, lo mateix els cancellers del rey, que 'ls representants del poble barceloní, feyan més bona lletra que ara.

—Hi havia més formalitat.

—Sí, senyor; més formalitat y més respecte á la dignitat del poble.

—¡Quín temps aquests, D. Joan!

—Y tal... Y ara digueume, Monsenyor: ¿de que servím nosaltres posats aquí á la entrada de la Casa del Consell?

—De lo mateix que 'ls arcaldes de Real ordre: de adorno, de floreros, de res...

—¿Girémnos 'hi d' esquena?

—Está dit.

L' endemà de aquest diálech, els transeunts de la Plassa de Sant Jaume veurían ab assombro als dos ilustres prócers mostrant al poble barceloní la part menos noble de la seva estatuaria personalitat; la part qu' ensenyan els cobarts que fugen ó 'ls disgustats que desprecian.

Y tindrían rahó al obrar en aquesta forma.

L' intent de mermar l' autonomia del municipi, creant els arcaldes de nombrament del govern, va produhir á l' any 40 del passat sigle una revolució ab totas las campanillas. Precisament el rebombori va comensar á Barcelona ocasionant la cayguda de la reyna regent D.ª María Cristina, la qual, d' aquesta feta, no tingué més remey que refugiarse al extranger. Aixís ho arreglavan els barcelonins d' aquell temps. Qualsevol acte atentatori á las públicas llibertats els treya de fogó, la sanch els hi pujava á la testa y ja la teníam armada. Veritat es qu' en aquellas fetxas la Providencia no havia sugerit encare á ningú l' invenció del fusell mauser.

En plena restauració—no fa pas d' aixó molts anys—la idea dels arcaldes de Real ordre, enterrada á l' any 40, va rebrotar de sopte sense provocar la oposició més mínima per part del poble, com sí sigués la cosa més natural del mon.

Era aquest pel govern un sistema molt cómodo: —El poble qu' elegeixi als seus regidors de la manera que pugui y que jo li permeti, y un cop elegits, jo 'm reservo la facultat d' escullir d' entre ells al que 'm fassí més pessa, y confiantli la vara, instrument de las garrotadas, el faig amo dels demés.

Aixó al govern li sortía molt á compte. Tenint l' alcalde seu, tenia seu el municipi: disposava d' empleos y gangas á desdir, y sobre tot—y aixó es lo que li interesava més—guanyava las eleccions. De manera que al cap de vall la manada de regidors quedava *ipso facto* á las sevas ordres.

A pesar de tot, el poble que dintre de aquest sistema tan socorregut venia sent l'últim redolí de l'aUCA, s' cansà de aguantar la capa per més temps, y donà algunas mostrars de volguerse'ls elegir ell, de la seva propia voluntat, als regidors que havian de anar al Consistori.

Llavors signé quan el govern preveyent que podia molt bé donarse 'l cas de qu' entre 'ls regidors elegits no n' hi hagués cap que li caigués al ull, sense encomenarse á Deu ni al diable, va determinar una cosa molt senzilla per lo que respecta á las grans capitals, com Barcelona y Madrid: llavors signé quan el govern va dir:

—En lo successiu m' arrogo la facultat de triar l' arcalde entre 'ls vehins, sense necessitat de que 'l poble s' prengui la molestia d' elegirlo.

Y 'l poble davant de aquest abús, davant de aquesta imposició arbitraria y odiosa, en virtut de la qual alcansava la primera magistratura de una gran ciutat el qui 'l govern volia, sense ni menos adquirir un esquitx de autoritat moral en las fonts del sufragi; el poble—repeteix—s' ho prengué á la fresca, sense barbotejar entre dents la més mínima protesta.

Ja s' havia inventat el mauser. Pero ni que no s' hagués inventat encare: el govern hauria fet sempre lo que li hauria donat la real gana, y 'l poble indiferent y apátich, s' ho hauria mirat com si hagués vist ploure.

—¿Ahont son els homes del any 40?—me preguntava jo davant de unas mostrars tan botxornosas de rebaixament y poltroneria.

Y ara confesso lealment, qu' estava si no fora de lo just, fora de la realitat y del oportunisme, al indignarme de aquell modo. El poble tenia rahó en

deixar fer al govern. Els resultats ara aixís ho proclamam.

Ja no son necessarias las revolucions airadas: quan els governs cometen una insensates, en la insensates mateixa recullen el fruyt que de dret es correspon. Aixís vé resultant ab els alcaldes de Real Ordre: quan el govern se figura posarlós en el silló presidencial de l' Ajuntament, ahont els posa en realitat es en berlina.

Y la proba es que no n' hi ha cap que li fassi proba.

En poch temps n' hem tingut de totes menas: de revanxinats com en Milá y Pi, y 'l poble als pochos días va desrevanxinarlo trencantli 'ls vidres de casa seva: de dotats de idees propias com el Doctor Robert, y no li va cabre altre remey que dimitirli: de buyts de tota idea com el Sr. Amat, y va tenirlo que aguantar molt temps volguentlo treure y no podent; y últimament n' acabém de conéixer un de no polítich, y ja 'l tenim al seu magatzém, de-cansant de las sevas fatigas, que no han sigut pocas, estirat sobre una paca de cotó.

Y 'l mando de aquests bons senyors governant en nom del rey, interromput á cada moment per malalties y licencias, s' ha hagut de veure sustituhit per tota mena de interinitats, que jo no sé com no ha arribat á ser arcalde de Barcelona l' últim agutzil de la Casa gran.

Lo més bonich es quan la vara queda vacant, tal com avuy succeheix. Al sol anunci de que s' ha de provehir, comensa el bull de las concupiscencias mesquinas y surten á la superficie las peutas ambicions de las pandillas que s' disputan las preferencias dels ministres, els quals, pera major delicia están barallats entre ells y no saben com arreglar-selas pera sortir del pas,

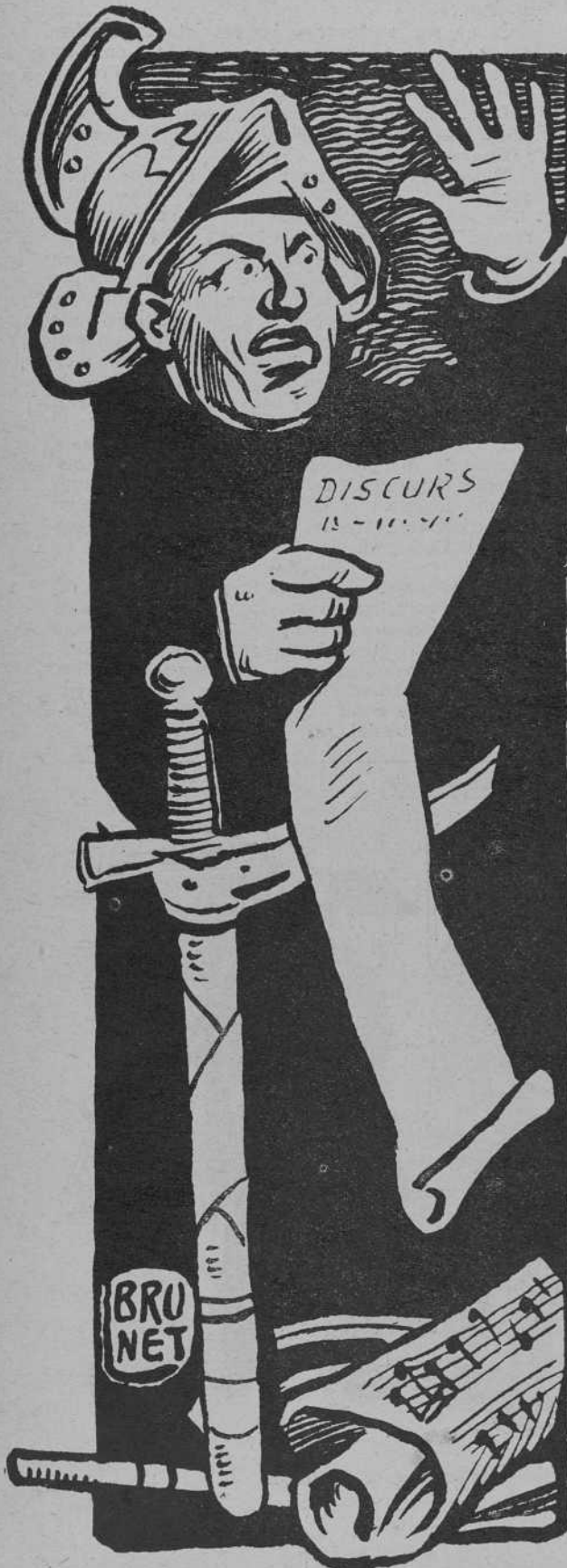
L' ESPERIT D' IMITACIÓ

—¿A la Casa Gran aneu?

—Sí; volém ferlos saber que si 'ns nombran arcaldes, no acceptarém.

AL PALAU DE BELLAS ARTS

Quadro primé: Ensabonada
als patricis cataláns.

Llavors apareix tot un cinematógrafo de *fantoques* en *d'sposibilité*. Ara 's diu que será arcalde l' Henrich; pero que no pot serho perque en Planas no ho vol. Ara qu' en Sandiumenje, y resulta que tampoch pot serho, perque no ho vol l' Henrich. Que ho sigui en Sanllehy,—diuhen alguns.—¿Y ara? ¿l' han de fer arcalde perque es casat ab la noya de 'n Girona? —Bueno, donchs en Maluquer y Viladot: aquest ha sigut tinent de arcalde ab en Rius y Taulet.—Mala recomenació, perque D. Francisco 's rodejava sempre de nulitats.

—Y donchs qu' hem de fer?—se pregunta el ministre marejat. Y al últim se decideix á tombar's'hi del altre costat.—Es precis dormirhi: quan me desperthi... m' hi tornaré á tombar.

¡De tot aixó resulta, qu' en una ciutat de 600 mil ánimas, no troba 'l govern un sol ciutadá que pugui servirli d' arcalde de Real Ordre, á gust d' ell!

Es que s' ha plantejat un dilema insoluble. Si l' arcalde es amich del govern, resulta enemich del poble y no pot sostenirse: si es amich del poble, es enemich del govern y no pot sostenirse tampoch.

Entre tant l' administració municipal sense rumbo, sense nort condemnada á una perturbació perpetua, á una interinitat que no s' acaba may, se converteix en la personificació del desgabell més espantós. A lo menos els governs, que han arrebatat al poble la facultat de nombrar lliurement als seus arcaldes, haurían de ser franchs y dir:

—Lo que nombrém nosaltres no son arcaldes de Real Ordre: son arcaldes de *Real Desordre*.

P. DEL O.

VOL Y DOL

—¡Ay María, que t' estimo;
no m' estimas pas tant tú!
—¿Cóm ho sabs?

—Es que m' ho penso.

—Donchs el pensar es de ruchs.

—Res me faria de serne
si sabés de cert, que tú
m' estimas com jo t' estimo,
nina meva dels meus ulls.

—No 't donga tal cosa pena,
puig qu' encar qu' estesis lluny,
el meu cor no pararía
de patir pensant ab tú.

—Deixam donchs besar ta cara...

—¡Aixó no!

—No 'ns veu ningú...

—No ho vull, no; de cap manera.

(Mare de Deu qu' es poruch!)

—¡Donchs té!

—¡Ay!

—Si no 'l vols déixal.

—(Y no mes me n' ha fet un!)

R. MUNTANÉ

LA NOSTRA GENT

Tant es que la prediquin com que li apuntin una carrabina: la nostra gent es aixís, y aixís continuará essent fins que Deu li toqui 'l cor y la convenci de que hi ha que ser d' un' altra manera.

La corda sensible, lo que un frenólech ne diría la «protuberancia dominant» dels bons barcelonins, es la *maravillositat*. Las cosas, els homes, els fets no 'ls cautivan ni 'ls interessan per lo que realment son en sí, sinó per las circumstancias excepcionals que 'ls acompanyan y 'ls detalls curiosos que 'ls rodejan.

Per un barceloní, que un sabater s'apiga fer bé las sabatas no vol dir res. Ara, si 'l sabater resulta ser un home que té tres orelles en lloch de dugas com la majoria dels mortals, el mestre d'obra prima 's converteix en un ser extraordinari y la gent corra adelerada al seu establiment pera tenir després el gust de poguer dir als coneguts:

—¿Veuhén aquest calsat? Es fet d'aquell sabater que té tres orelles.

En tal ó qual botiga venen arrós y fideus. ¿Qué té de particular aixó? Res absolutament. Pero, deixin vostés que 's fassi públich qu' en aquella tenda per pesar els articles emplean, per exemple, una balansa americana que al mateix temps que pesa fa 'l retrato del comprador... ¡Veurán quinas empentas hi haurá á la botiga, atreta la gent per l'imán de la balansa que pesa l'arrós y retrata al parroquí!

Quan en Luna va exposar aquí el seu famós *Spoiliarium*, lo que ocasioná l'èxit del quadro, més que la exactitut ab que reproduheix las costums romanas, ó que la desusada extensió de la tela, fou la naturalesa del autor, fill, com tothom sab, de las islas Filipinas.

—¡Quín quadrás!—deyan els que sortian de vérel:—sembla mentida que sigui fet d'un xino.

—¡Ayay! ¿D'un xino?—exclamavan estupefactes els qu' encare no l'havían vist.

—Sí, senyors: xino ó japonés; un tipo per l'istil d'aquestas figuras que hi ha en els vanos. Un que 'l coneix diu que porta una quía que li arriba fins als talóns.—

¡Un xino pintant; un xino que hasta portava quía! ¿Qué més necessitava 'l quadro per ferse célebre y convertirse repentinament en punt de mira de tots els honrats barcelonins?

Cosa parescuda ha succehit ab aquest novell tenor d'òpera que durant deu ó dotze nits va omplir de gom á gom un elegant teatro del passeig de Gracia.

Artísticament considerat, valia induptablement menos que altres tenors qu' en mitj de l'indiferencia pública s'han presentat en el mateix escenari; pero 'l debutant era de la Barceloneta, havia sigut musclayre ó cap de colla ó no sé qué, tenia antecedents dramátichs, cantava poch menos que sense saber de música... y ja n'hi va haver prou: á cops de puny se disputava la nostra gent las entradas y com un riu invadía 'l teatro, portada pel vehement desitj de sentir á aquell tenor que apenas sabia de música, pero que tenia una historia accidentada, que havia sigut musclayre ó cap de colla y que procedia directament de l'alegra Barceloneta.

Així es el públich, y aixís continuarà essent fins que mudi de taranná, que 'm sembla que n'hi ha per días.

Pero entre 'ls sumandos d'aquesta inmensa suma, cap exemplar potser tan curiós y divertit com el senyor Coll; personatje á qui vostés segurament no coneixían, ab lo qual—y entre nosaltres sigui dit—no perden gran cosa.

Encare que molt tocat y posat en materia de gastos, el senyor Coll, y ben bé se'n alaba, ho ha vist tot. S'entén, tot lo que perteneix al referit género *maravellós*. Ha vist aquell home que s'empassava un sabre, el *rey del valor*, la cabra que tenia vuyt potas, aquell francés que pintava ab els peus, las *niñas toreras*, l'estreno del *Garín*... en fi, tot lo que sigui s'ha presentat y «ha valgut la pena de veure's».

Quan s'ofereix un cas d'aquesta naturalesa, el senyor Coll agafa 'l bras de la seva senyora, y subratllant deliberadament la frase, com pera donar

LA GRAN FUNCIO HISTÓRICA

Quadro según: *Arribada dels braus perdigots romans.*

AL MERCAT

idea de la magnitud del seu sacrifici, li diu ab veu campanuda:

—Aném á veure la novetat del díal

Y una vegada l' ha vista, está tres senmanas sense anar en lloch més; tres senmanas que aprofita marejant als amichs, explicantlos y tornantlos á explicar la novetat ab tots els seus pels y senyals.

Imaginínse, donchs, la meua sorpresa al sentirli contar l' altre día que tant ell com la seva senyora son constants parroquiáns admiradors de l' orquesta femenina que actualment dona concerts al café de Novedats.

—¿Per qué'ls agrada tantaquesta orquesta?— vaig preguntarli.

—Perque está formada ab donas. Si fossin homes, encare que toquessin com els ángels no hi trobaria such ni bruch; pero donas, una orquesta de donas!...¿Que 's cieu qu' es poch divertit veure com una senyora mou el bras d' aquell modo, fent el nyigonyigo ab l' arquet?—

Aixó m' ho explicava perfectament. Per lo regular las orquestas son d' homes. ¿Aquesta es de donas? ¡Gran novetat! S' havia de veure. Lo que, donat el seu carácter mesquí, no comprenia, era la seva assiduitat en anarhi.

—Pero ¿cada vespre hi van?

—Cada vespre, sí, senyor. Com que ara las vetllas son ja tan agradables. Sortim de casa en havent sopat, y xano xano, com una parella de nuvis, ens arribém al café de Novedats. Cregui que hi disfruto de debó veyent aquellas senyoretas moventse ab tan garbo.

—Deu procurar assentarse ben á prop.

—¡Assentarmel... ¡Ay, no senyor! Estém drets.

—¿Drets? ¿Ahónt se posan, donchs?

—¡A fora, home, á l' acera!

—¡Ah! ¿Es dir que al café no hi entran?

—¡Es clar que no!... ¡Sí que la faríam bona!

A. MARCH

DE PESSA A PESSA

Fora en mí molta ignocencia seguir vivint d' ilusions y quedá—ab prous proporcions— á la lluna de Valencia.

Fins aquí havém arribat: temps ha qu' observo ab sorpresa el teu posat, y ab franquesa, vull viure ab tranquil·litat.

Fins ara ab quatre mentidas del meu carinyo abusavas, á seguir, crech qu' acabavas per ferme'n de... totas midas.

Prou, noy, prou; reb mon adu y no penis per ma sort; de tú no 'n vull ni 'l recort, ni vull res qu' hagi estat teu.

En aquest plech abultat

—¿Vint céntims un mansadet de rabes?... Ni que fos un pom de camelias.

—Vingui, dona: els hi donaré per cinch céntims... y 'ls hi faré portar á casa.

que 't faig dur per la ninyera, te torno sens mes espera tot quant t' havia acceptat; setze cartas, deu postals, un vano y altras cosetas... (tórnam tú aquellas pessetas puig lo que 'm falta son rals) y ab mí no hi pensis may més; no estich per jochs, ni per xascos, tú ets bon xich lleuger de cascos y 'l qu' es lleuger... no fa 'l pes.

Jo 'm quedo ab mas ilusions, y si no 't torno 'l retrato es perque en un arrebato me 'l vareig menjá... á petóns.

JOSEPH ROSELLÓ

ENTRE PIANOS

L' un es dels de manubri, y s' está democráticamente al mitj del carrer, tocant alló de

Con una falda de percal planchá y unos zapatos nuevos de charol...

L' altre es dels bons, dels que funcionan ab els

dits, y resideix en un pis principal, desde 'l qual en aquest precís moment deixa sentir aquella famosa melodia:

*Volverán las oscuras golondrinas
de tu balcón los nidos á colgar...*

Un municipal s' acosta al piano de manubri, y ab molta amabilitat l' invita á retirar-se.

—Anda, guilla de aquí!...

El piano, possehit de la major sorpresa:

—¿Per qué?

—Porque amohinas al vecindario, y el alcalde no quiere barullo.

—¿Jo amohino al vecindario? Xanxes, deveu estar mal informat: el que l' amohino no soch jo, sino aquest bútxara d' aquí dalt.

—¿Cuálo?

—Aquest escandalós del primer pis, que no fa més que atormentar á las oscuras golondrinas y re-menar els nidos del balcón.

Al sentir parlar de golondrinas balcóns, el piano del principal surt al seu.

—¿Que va per mí aquesta indirecta?

El piano de manubri:

—Me sembra molt que sí.

—¿Y qué tens que dirne de las pessas que toco?

—Jo, res. Es aquest municipal, que 'm surt ab la novedat de que jo armo escándol, quan en realitat el qui l' arma ets tú.

—¡Ordinari!

—¡Adiós, Erard! No sembra sinó que tú no ets fet de fusta y ferro, com nosaltres perdonám.

—Pero soch un piano distingit, un piano ab pedals, candelabros y domicili conegut; y no com tú, juheu errant de la filarmonía, que ningú sab ahont víus, ni pots atrevirte á alsar el gallo sinó ab el concurs d' aquest vulgar manubri.

—¿Y qué! ¿Per xó se m' ha de perseguir com á una bestia fiera? ¿Qué faig jo que vosaltres no feu també? Si als pianos de manubri ha de condenar-se'ls á perpétuo silenci, ¿per qué aixís mateix no s' ha de fer callar als pianos casulans? ¿Quína diferencia hi ha entre ells y jo?

«¿Qué privilegio tuvieron

que yo no gocé jamás?»

—De segur que aquestas ideas te las ha inculcadas en Lerroux. ¡Tractor d' igualar els grossers pianos de carrer ab els delicats pianos doméstichs!... ¡Quína heretgia!...

ESCOLTANT A UN XARLATÁN

—M' agradaría tenir mal de caixa, no més per veure si es veritat aixó que diu aquest home.

—¿Per qué no? De segur que aquestas pretensions te las ha inculcadas el Brusí.

—Nosaltres fem música, art verdader...

—¡Calla, que si en Paderewski 't sentía, prou 't reventava la caixa á puntadas de peul...! Art! Vosaltres art! Pre gúntaho als estadants de la teva escala, y 't dirán quin concepte 'n tenen format del art que tú cultivas. ¿Volst'hi jugar que no hi ha cap vehí que 't pugui veure?

—¿Y á tú? ¿Qué 't poden veure gayre?

—Més que á tú. Interroga als adroguers, á las criadas, á las pobras modistetas que tot estirant l' agulla recullen aniosas las notas que 'l meu manubri escampa en l' ayre, féntlashi recordar el ball del diumenge passat ó la reunió ahont el que vé están convidadas...

—¡Ets un instrument demagogol

—¡Y tú una xacolatera ridícula!

—Municipal, cumpleixi 'ab el seu deber!...

—Municipal, no se l' escolti.

—¡Fassi callar á n' aquest balaurer!

—¡Cúsili la boca á cops de sabre!

El municipal, retirant-se ab exquisida prudencia:

—Creo que lo más chust es no embolicarse. Que toquen ellos lo que quieran. Yo toco... el dos.

Y mientras el bon Xanxes desapareix carrer avall, el piano del principal torna á comensar alló de:

MITJ DIA

Pels uns, es l' hora de las garrofas; pels altres, la de l' escudella.

(Dibuix de Sardà.)

DESCANS INTERROMPUT

—Aquí, ben assentadet,
descansaré un xich els ossos...

—¡Ave María puríssima!
¿Qué son aquestos dos caps grossos?

Volverán las oscuras golondrinas...

Y l' de manubri, reprenent la feyna interrompu-
da, continúa omplint els ayres ab la seva popular
cansoneta:

Con una falda de percal planchá...

MATÍAS BONAFÉ

UN CONSELL

—Qué 't sembla á tú, Salvadó?...
vull saber lo teu paré:
sígam clá ab lo que 't diré
tant si t'agrada, com no:

Hi pensat fer estrenar
aquesta obra, y vinch á tú
qu'ets l'amich mes oportú,
per dirme si pot anar....

L'argument es de primera,
tétrich y trascendental,
y l'títol... original
com ho es també l'obra entera.

Mira, se titula així:
«El crim que sota Colón
va cometre un polissón
un dissapte al dematí;
ó la historia d'un artista
concurrent dels *Quatre gats*
que al veure tants nyaps pintats
va tornarse modernista.»

L'acte primer es un bosch;
tots son tomátechs y pins;
surten del fons cinch butxins
y comensa á ferse fosch.

Aquí principia el desvari
que té un dels homenots
y agafan tanta por tots
que 's posan á dir l'rosari.

Y l'orquestra ab molt de brillo
per da aspecte horripilant
tocará de tant en tant
algun tros de «El Monaguillo.»

—No segueixis, ja veig cla
l'èxit de l'obra alcançat.
—¿Exit dius?

—Y assegurat,
pro... de tomátechs será.

J. MORET DE GRACIA

LLIBRES

NUESTRA AMÉRICA, por el DOCTOR CARLOS OCTAVIO BUNGE. Prólogo de RAFAEL ALTAMIRA.—La casa Henrich y C.ª acaba de donar á la estampa aquesta obra, per molts conceptes notable. Ho es principalment per l'assumpto basat en l'estudi psicológich dels pobles ibero-americanos. Aquests estudis, dada la seva complexitat, son algún tant difícils, sentlos necessaris als que se 'ls emprenen dos condicions principals: la facultat de analisar y la de sintetisar; el dó de induir y l' de deduir.

El Doctor Bunge possehix aquestas facultats y aquestos dons: coneix als pobles entre 'ls quals viu; no sols sab descubrir sos defectes y sas qualitats, sino investigar la causa de aquestas y de aquells y senyalar els medis millors de corretgir tot lo que sigui digne de correcció.

En molts de las pinturas que fá, 'ls espanyols alguna vegada ens hi veyém retratats. No en vá siguerem nosaltres els que conquistarem y poblarem una gran part del continent americá. Han passat sigles, y tan fortas son las condicions de rassa, que ni las influencias del temps, ni las del medi ambient han arribat á anularlas per complert.

Lo que fá altament simpátich l'estudi del Doctor Bunge, á part de la gran copia de observacions que conté y de rasonaments que formula, es l'amor que revela als pobles ibero-americanos, amor que no 's tradueix pas ab l'encens de l'alabansa y de la lliçonja, sino ab l'afany de dirli la veritat crúa y ab l'indignació que algunas vegada es calfa sos periodos, al lamentar sos defectes, y ab l'amor al progrés y á la civilisació, que voldría veure transformant la manera de ser del poble de aquells vastíssims païssos.

El prólech del Sr. Altamira, distingit catedrático de Oviedo, es digne de la seva ploma, revelant un coneixement perfecte de la ciencia psicológica aplicada á las colectivitats humanas.

CIENCIAS Y PACIENCIAS, per FRA NOI.—Poch esfors hauré de fer per interessar als lectors de LA ESQUELLA per un llibre qu' en més ó menos grau coneixen tots ells. Casi tot ha sortit del *Calaix de un sabi*, y en els números de nostre senmanari s' han anat donant á conèixer els seus primors.

Ara que ho veyém tot junt, y aumentat ab algunas adicions importants, remeném ab més gust que may aquest conjunt de secrets y curiositats, si alguns de utilitat manifesta en molts cassos de la vida, destinats altres al recreo honest dels que disposant de algún temps volen

passarlo agradablement, y sobre tot, dels que á poca costa tinguin ganas de lluhirse en alguna tertulia més ó menos casulana.

Aumenta l' encís del llibre la forma en qu' està escrit. *Fra Noi* posseheix una ploma molt garbosa, y quan se posa á fer brometa, no acaba may els acudits.

RATA SABIA

TÍVOLI

L' Enrich Morera ens ha presentat un dels fruïts que ha produït la seva intel·ligència musical, després de haver pres la resolució de trasplantarse á Madrid: tal es la música del drama líric *La cançión del naufrago*, escrit pels Srs. Fernández Shaw y Arniches. Y ha tingut á bé presentarlo personalment, per ser ell en persona qui dirigeix la companyia de sarsuela del Tívoli.

Es pel compositor catalá una gloria que tothom estigui conforme en reconèixer que la música es en tots conceptes superior al llibre: ho es, en efecte, per la seva originalitat, per la seva sinceritat, y fins per la circumstancia de ser posada com un adorno valiós de un llibre que no mereixia aquest obsequi.

Poch s' hi han trencat el cap els autors al imaginarlo. La fábula es adotzenada, fins al extrem de semblarse á un sens fi de sarsuelas grossas y xicas que van corrent per aquests escenaris de Deu ó del diable. L' assumpto tendeix al efectisme melodramátich. Els personatjes no donan may una idea de la realitat y de la vida. Aixó sí, generalment, parlan bé, fins massa bé si tant m' apuran, que seria cometre una injusticia negar condicions literarias als dos autors del llibre.

Donchs una *machine* de aquesta especie, destinada exclusivament al *gros public*, que ja sab tothom que no es massa exigent en materias d' art, li ha servit á n' en Morera per escriure unas quantas pessas de verdader mestre, inspiradas, sobrias, sinceras y instrumentadas admirablement. Aquestas pessas musicals coincideixen ab l' obra sense fónbres' hi, perquè aixó no era possible: caracterisan algunas situacions avalorantlas y proclamant lo que podrá fer el compositor catalá el día que un autor li proporcioni un bon llibre digne de sos mereixements y que li permeti rabejars' hi.

L' obra sigué posada en escena ab esmero, desempenyada ab molt bona voluntat y aplaudida ab entusiasme.

En resum: un éxit molt mes satisfactori y es d' esperar també molt mes durader que l' que va obtenir á Madrid... ahont á n' en Morera, ab tot y parlar tan clarament y fins ab el llenguatge de la música popular, no l' van acabar d' entendre, trobantlo una mica massa sabí.

GRANVÍA

La *Farina*, aquella dama jove italiana que havíam conegut anys enrera, ha tornat á Barcelona feta una actriu de las que 's fan posar el nom al cartell ab lletres grossas.

Y la veritat siga dita: no deixa de tenir condicions, destacantse entre 'ls demés artistes que l' acompanyan.

Fins ara, cedint sens dupte als consells ó á las impositions de l' empresa, dona preferencia exclusiva al género picaresch ó llepissós... ó al *Teatro libre*, com diuen els anuncis. Se diria que 's proposan ferli fer la competencia á la Iggius.

Y li fá, y pel meu gust, ab notoria ventatja. No es tan maca la *Farina* com la seva rival, pero tampoch s' ho pensa tant com aquesta. En lloch d' arrodoniments, mostra la *Farina* angulositats (ja veuen que parlo ab termes geométrichs); pero á lo menos té ánima, travesura y picardia. Aquesta última qualitat se li transparenta en la fesomia y li espurneja en els ulls.

Pera jutjar millor dels seus progressos, desitjaríam véurela en obras menos alegres y una mica més artísticas.

UN QUE NO ES MAL PAJARO

—¿Ahont me porteu?

—Ya te lo puedes pensar: al certámen *pajaril*.

PASSEJANT LA CARPANTA

—D' aixó crech que 'ls castellans ne diuen *comestibles y bebestibles*.

EL DEBUT DE LA TIPLE

Sis barrets, dugas sabatas,
nou puros... ¡Olé morena!
Si aixó no es una ovació,
que venga Dios y lo vea.

DIA SOLEMNE

—¿Ja fumas?
—¡Es clar! ¡Veus que avuy hi fet la primera! Ara ja soch home.

EN LOS DEMÉS TEATROS

Poca cosa... y entre lo poch res que sigui digne d' especial menció.

A *Novedats* sovintejan els debuts de artistas que cultivan el ram de las habilidades y de las extravagancias. Tenim allí una especie de *Círculo equestre* dintre del escenari.

A *Eldorado* s' ha reproduhit la sarsuela *Un casament del dimoni*.

Els dos teatros, dintre de poch donarán hostatje á dos companyías de primera. A *Novedats* hi vá la Mariani ab en Paladini. A *Eldorado* la Guerrero ab el seu D. Fernando Díaz de Mendoza.

N. N. N.

LA VIDA AL ENCANT

A la Xina me voy
te lo vengo á *desir*,
que no quiero ser pasto
de la guardia civil.

(D' una cansó que tornarà á ser popular).

Nosaltres, els homes raras
que no som ni diputats,
ni polfichs, ni anarquistas,
ni banquers, ni concejals;
Els vehins quiets y pacífichs
que viuhem del seu treball,
(quan ne tenen) y quan vagan
tenen mes *feyna* que may;

Els ciutadans d' *ambos sexes*
y hasta d' *entrambas* edats,
que tenint dret á la vida
son á secas ciutadans;

Tota la gent de sa casa
que 's creu pogué anar tirant
mentres tingui quatre quartos
per procurarse menjar;

Tots aquests sérs candorosos;
indiferents ó cobarts,
tots aquests á Barcelona
tenim la vida al encant:

Entre *febres, tifus, cólera*
y altres mil enfermetats
endémicas y epidémicas
y el dimoni que s' ho sab;

Entre *vagas, huelgas, paros*
ab sas múltiples variants;
entre lleys dels que governan,
infraccions dels governats,
revolucions dels de *arriba*
y evolucions dels de baix,
y tot sovint *tiros... fuegos*
y *apoteosis final*,

aixó sembla á can Xeixanta;
aixó no es una ciutat:

es un gran cinematógrafa
que li han romput el cristall;

Per' xó molta part de públich
creu qu' es hora de cridar:

¡Señores, ha terminado!

Salgan todos; ¡no empujar!

perque aixó ja no s' aguanta,

tot es car, tot s' ha pujat

y els cordons ja no 'ns arriban...

¿y diu que aném endavant?

Potser sí; tenim, no ho nego,

la particularitat

que si al primer pis vivíam

avuy som al *principal*,

y sense móurens del puesto

d' habitació hem millorat.

Mes ben dit: Els pisos, baixan,

pro 'ls lloguers se van alsant.

Del mateix modo, els queviures

se posan als ulls del cap,

y 'ns trobém que, quan ne venen,

nosaltres no tenim rals,

y el día que tinguém quartos

de segur que no 'n vendrán.

UN ASPIRANT A PERDIGOT

—¿Veü, marqués? Quan vosté sápigá pronunciar aixó ben clá, podrá dí ab tota la boca qu' es un complert catalá.

Y per colmo de desditxas, ¿aquestas calamitats hem de sufrirlas en sense pogué' esbravarnos cridant: Visca aixó, ó alló, ó alló altre, ó lo de més cap enllá?

Vaja, en efecte, ja es hora de que hi tirém algun plan y crech que 'l millor sería: Buscar la oportunitat, y de primera, ó segona, á cuberta ó dalt dels país, al primer barco qu' arribi que 'ns conduheixi tots plegats á la Xina, á las Batuecas, al Mar Ríog ó al Pati... *Blau*; perque 'ls que som á *Canprosa* no mes tristos ciutadans, que no tením cotxe propi, ni casa particular, ni criadas que 'ns serveixin ni camisa per mudan's, sense nosaltres saberho fa temps qu' estém embarcats, ab rumbo al *Gran Cataclisme* qu' es mes enllá de *Can Taps*.

PEP LLAUNÉ

ESQUELLOTS

L' altre día 'm trobo á un catedràtich amich que 's dirigia á la Universitat, jo 'm creya que á donar la classe, quan ell me notificá qu' en la seva, que per cert es molt numerosa, ja s' havia acabat el curs.

Vaig quedarme, al saberho, com qui veu visions.

—Si sembla qu' era ahir que s' obriá!...

—No t' hi encaparris: ja s' ha acabat. Enguany la cullita de las carabassas vé una mica primerenca.

—Suposo que no 'n donarás gayres.

—Las menos possibles. ¿Quína autoritat tinch pera carbassejar, si casi 'ls estudiants no han tingut temps de mirarse 'ls llibres? Entre las vacacions reglamentarias y las interrupcions més ó menos forsosas, no arriban á 100 els días hábils de classe. ¿Cóm vols qu' en un centenar de días pugui ensenyarse una assignatura? Impossible.

Aquest es avuy l' estat de l' ensenyansa oficial. No 's va á la Universitat pera saber, sino pera guanyar cursos y obtenir un títul de qualsevol manera, y treballant lo menos possible.

Dada aquesta afició, casi valdria la pena de adjudicarlos á qui 'ls demanés, previ el pago dels cresponeus drets.

Quants pares, llavoras, dirían tots cofoyos:

PESCADOR EXPERT

—La gent que vaji murmurant. *¡Algo se pesca!*

CLASSE D' ASTRONOMIA

—Procureu, sobre tot, no confondre aquestas estrellas ab las dels cafés cantants.

—Mirin, el meu Pepito, als vuyt días de haver nascut, ja era doctor en Dret.

Després de tot tant serviria en Pepito per exercir la carrera, com la major part dels que surten de las aulas, després de una serie de cursos de menos de cent días.

Ja 'n tenim un de cremat.
El senyor Bertrán de Amat.

Y ara perdonin el redolí. El Sr. Bertrán fou senador per l' Económica de Amichs del País en la pasada legislatura. Casi ni temps va tenir per' escalfar el banch. Als pochos días de asséures'hi varen ser tancadas las Corts.

Semblava que 'ls *perdigots* tenian el deber moral de reelegirlo. Donchs no senyors: l' han deixat en terra pera favorir aparentment al Sr. Marqués de Camps y elegir després al Sr. Sandiumenje, cas que en l' elecció general de senadors de la provincia quedés en terra, com en efecte hi va quedar.

El pobre Sr. Bertrán era plat de *tercera mesa*.

Y es que 'ls *perdigots* necessitan un *quefe* que sá-piga parlar; un *quefe* fonógrafo que s' avingui á modular las grans ideas que germinan dintre de la clepsa de la gloria més legítima de la nostra terra. Y pel cas s' han fixat en el silvelista Sr. Sandiumenje. Un nou comens de all y oli; de aquellas mixturas que sempre se 'ls negan quant més las remenan.

Pero 'l Sr. Bertrán no s' ha deixat posar la llufa y 'ls ha tirat pels nassos la dimissió de President de l' Económica. Perque lo qu' ell diu ab molta lògica: «Si no 'm creyan bó per senador, tampoch me n' han de creure per president.»

Y aixís com ab la senaduría 'ls va demostrar qu' era 'l senador més *económich* que podia haverhi, pel poch temps que va durarli, ara ab la dimissió de President els ha demostrat qu' era 'l millor *Amich* del País que pot demanarse.

Per alló que diu el ditxo: «¡Quant més *amichs* més clars!»

El projecte de l' establiment del gas d' aygua per compte del Ajuntament, se 'n ha anat á pico.

—Un negoci menos!—deya un *perdigot* dels que sempre van á cassa de gangas.

Y un seu company, li deya pera consolarlo:

—Pero ¿qué no veyau que ab el nom ja 's portava la sentència? Era gas d' *aygua*, y se 'us ha tornat *aygua-poll*.

A prechs del interessat, consigném que 'l guardia municipal de Tarrassa, D. Antón Figueras, no feu foch á ningú en els lamentables successos del día 10 del corrent. Encare que no ferem nosaltres semblant afirmació, limitantnos á consignar fidelment la versió que recullirem de boca del ferit Joan Bo nastre, cumplim gustosos el deber de acullir la que ara fa l' interessat. Els tribunals en últim extrém son els cridats á aclarir l' assumpto, del qual desitjém de tot cor que 'n surti bé 'l guardia Figueras, que á la fi es fill de Tarrassa.

Va cundint entre 'ls dependents la idea de que las botigas se tanquin á las vuyt del vespre. Aixís s' efectua en molts ciutats del extranger, sense que 'l comers ne valgui de menos. Poch costaria, donchs, de implantar aquesta reforma á Barcelona.

Els dependents, que ja viuen prou encauats, podrian tenir cada vespre algunas horas d' expansió, s' enten, els que no volguessin esmersarlas en altres entreteniments més útils y serios.

Y 'ls cafés, els teatros, els passeigs s' animarian extraordinariament.

Vaja, noys ¿volem plegar á las vuyt? Está molt bé. Per mí concedit.

El día de Sant Pasqual Bailón els canóns de Montjuich varen fer salva. Els tals canóns forman una batería encarada á Barcelona; pero no fan por á ningú. Son de bronze, y encare menjan per la boca lo que després vomitan ab gran estrépit. Constituheixen una restallera de máquinas de fer soroll.

Y prompte ni per aixó servirán, si es cert que 'ls destinan á ser fosos pera las estátuas que han de adornar el monument de D. Alfonso XII.

Ja ho veuen: era la seva sort. Lo mateix al funcionar com á canóns, que al funcionar com estátuas, fanfarrias sempre!

El Sr. Puig y Cadafalch ha dit en un article destinat á cantar els mérits de la minoria *perdigotaire* del Ajuntament:

«L' obra de descentralisació dels serveys, encarregantlos á Juntas autónomas, comensada ab la Junta de Bellas Arts y Museus, fracassá al constituirse la de Beneficencia, que aná á mans del republicans. *Aquesta Junta no ha pogut fer casi res, per intransigencia y esperit sectari dels que la dirigen.*»

El Sr. Puig parla per parlar. No es cert, en absolut que la Junta *La Caritat* anés á caure á mans dels republicans. Al constituirse, 'ls republicans que d' ella formavan part ascendían á 10 y á 24 els que no n' eran.

Y si fins ara no ha pogut fer casi res, no ha sigut may per intransigencia ni per esperit sectari, sino pels entorpiments que han anat creantli els *perdigots* plens de despit per no haverla pogut copar ells, conforme 's proposavan.

¡Sembla impossible que un arquitecte com el senyor Puig y Cadafalch, pretengui edificar sobre uns fonaments tan falsos, expositantse á que l' obra li caygui al demunt y l' esclafi!

Alguns s' extranyan de que de las ayguas de la mina de Gracia, titulada *La Montanya* se 'n evaporesin 109 plomas, sense que s' haja pogut descobrir ahont anavan á parar.

¿Pero no eran *plomas*?

Donchs no hi ha qu' extranyarse de res.

¿Que han de fer las plomas sino volar? Vels'ho aquí tot explicat!

La major part de las familias de l' *ayga-lifa* que tractavan de abonarse á las funcions de la Guerrero, s' han quedat en terra, y per tal motiu están desconsoladas. Tan gran ha sigut l' abono que s' ha fet. No hi ha hagut palcos ni butacas per qui 'n volia.

¿Y cóm s' ho farà la Guerrero, si totes aquestas familias no poden anarla á veure... ó millor dit á fesse veure?

De totes maneras, siguin las unas, siguin las altres las que hi vajan, lo qu' es dels sombreros inmensos, piramidals, no 'ns ne lliurarém. Per la meva part, no més que al imaginarme'ls ja renego!

Espigolat en un periódich extranger.

Era un divendrés de quaresma.

A un domador de feras, un tigre li salta al demunt y de una terrible mossegada se li emporta un tros de bras.

Y una senyora molt dada á las prácticas religiosas, exclama casi cayent en basca:

—¡Quin horror! ¡Menjar carn en día de dejuni!

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

COLECCION DIAMANTE *
85 TOMOS PUBLICADOS
A DOS REALES

CIENCIAS Y PACIENCIAS
DEL CALAIX DE UN SABI-
PER
FRA NOI
UNA PESETA

IGNASI IGLESIAS
ELS VELLS
DRAMA
PTAS 2'50

JACINTO = CAPELLA
LLIBRE DEL DOLOR
PROLECH: S. RUSINOL
PESETAS 3

EL MALETA INDULGEN
CATALANISTAS
EN ADOBO.
UNA PESETA

MONSERRAT
ALA VISTA
PTAS 2

FLOR DE UN DIA
NOVELA

RESUMEN BIBLIOGRAFICO

SINGLOS POETICAS
SERVI PITA

BARCELONA
ALBUM DE FOTOGRAFIAS
PTAS 8

PROLETARIADO MILITANTE
PTAS 3

LA ESQUELLA

OBRAS DEL POPULAR ESCRIP

C. GUMÀ
*

PEREZ GALDÓS
EPISODIOS NACIONALES

BRUNET

ESPINAS DE UNA FLOR
NOVELA

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrà à volta de corren, franca de porta. No responém d'extravios, si no 's remet ademés un ral pera certificat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

AL PARCH

Siendo estos Parque y Jardines propiedad de todos los ciudadanos... pobre del que 's distreu una mica y no té camas per fugir de l' onada de carruatjes, automòvils, bicicletas y demés vehículs que per allí fan de las sevas.